

รายงานฉบับสมบูรณ์

กิจกรรมส่งเสริมการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและเศรษฐกิจชุมชน

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

แพลตฟอร์ม Building Community Enterprise: BCE

ชื่อโครงการใหม่ย่อมครามบ้านกลางนางอ่อนโยน (ปีที่ 1)

ชื่อหัวหน้าโครงการ/ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกกลิน ซาทิพฮอด

ชื่อสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เสนอต่อ

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

คำนำ

รายงานฉบับสมบูรณ์กิจกรรม “ไหมย้อมครามบ้านกลางนางอ่อนโยน (ปีที่ 1)” จัดทำขึ้นภายใต้แพลตฟอร์ม Building Community Enterprise (BCE) เพื่อส่งเสริมการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) ไปเพิ่มศักยภาพการผลิตและเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

โครงการมุ่งยกระดับคุณภาพวัตถุดิบ การผลิตผ้าไหมย้อมคราม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิมกับนวัตกรรมร่วมสมัย ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ 5 ชุดกิจกรรม การติดตามและประเมินผล และการสรุปทเรียน เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์บนฐานทุนวัฒนธรรมและทุนชีวภาพอย่างยั่งยืน

รายงานฉบับนี้เป็นผลจากความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร หน่วยงานด้านหม่อนไหม ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง ซึ่งร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดต้นแบบการพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่ด้วย วทน. อย่างเป็นรูปธรรม

ผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	5
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 กลุ่มเป้าหมาย	4
1.4 ระยะเวลาดำเนินการ	4
1.5 ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)	4
1.6 แผนธุรกิจชุมชนหรือโมเดลธุรกิจ	5
บทที่ 2 ข้อมูลการขอปรับแผนการดำเนินงาน (ขอขยายเวลา) จากข้อเสนอโครงการที่ได้รับอนุมัติ	
2.1 แผนปฏิบัติงาน (ที่ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ)	6
2.2 กิจกรรมที่ขอปรับ/ขอขยายเวลา (ยกมาจาก ข้อ 2.1)	8
2.3 ปัญหา/อุปสรรคที่พบ พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข	9
บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน	
3.1 แผนการดำเนินงานของโครงการ	11
3.2 สรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนของแต่ละกิจกรรมที่กำหนด	12
3.3 การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของโครงการ	27
บทที่ 4 สรุปผลการดำเนินงาน	
4.1 สรุปผลการดำเนินงานตามค่าเป้าหมาย/ ตัวชี้วัดของโครงการในภาพรวมผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ	28
4.2 สรุปผลการดำเนินงานตามค่าเป้าหมาย/ ตัวชี้วัดของโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (ปีที่ดำเนินการในปัจจุบัน)	29
4.3 การประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ	30
4.4 สรุปกิจกรรมที่บรรลุเป้าหมายตามแผนการดำเนินงานของโครงการ	31
4.5 สรุปผลการใช้จ่ายงบประมาณตามรายการกิจกรรมที่ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ	34
บทที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	

5.1 ปัญหา/อุปสรรค	35	
เรื่อง	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
5.2 ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ไข	35	
ภาคผนวก	36	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

บ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม
ย้อมครามบ้านกลาง ที่ดำเนินการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นถิ่น (ผ้าไหมย้อมคราม) มาตั้งแต่ปี พ.ศ.
2552 โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลางพบว่า มีจุดแข็งประกอบด้วย 1)
ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามมีความโดดเด่นด้านการใช้เส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน 2) มีตลาดที่เป็นอัตลักษณ์
เฉพาะของชุมชน 3) ผลิตภัณฑ์บางชนิดได้รับการรับรองมาตรฐานตรานกยูง 4) ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มมี
ความมุ่งมั่น เข้มแข็ง และ 5) มีศูนย์เรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาผ้าไหมย้อมคราม ส่วนจุดอ่อน
ประกอบด้วย 1) ขาดคนรุ่นใหม่ที่จะสืบทอดภูมิปัญญาผ้าไหมย้อมครามทั้งระบบ 2) ช่องทางการจัดจำหน่าย
ยังไม่หลากหลาย 3) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีปัญหาเรื่องสายตาและสุขภาพ 4) ขาดการนำเทคโนโลยี
นวัตกรรมเข้ามาปรับใช้ในกระบวนการผลิต และ 5) ขาดความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตงานหัตถกรรม ทั้งนี้
เมื่อพิจารณาจากโอกาสพบว่า ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ด้าน
ความสามารถในการแข่งขันมีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ
บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเก่งทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์
วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิง
เปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับ
บริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนา โครงสร้าง
พื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ
(3) “สร้างคุณค่าใหม่ ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคณะรุ่นใหม่ รวมถึงปรับ
รูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐาน
ของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน ทำให้มี
โอกาสที่ชุมชนจะได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งการพัฒนาคน พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่นำไปสู่การยกระดับ
คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจสร้างคุณค่า และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเป็นความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพา
ตนเองได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในด้านจุดอ่อนของชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลางพบว่า มีจุดอ่อนดังนี้ 1)
ราคาปัจจัยการผลิตและค่าแรงงานมีแนวโน้มสูงขึ้น 2) รสนิยมของคนรุ่นใหม่ ไม่ค่อยนิยมแต่งกายชุดผ้าทอ
โดยเฉพาะผ้าไหม 3) ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อยอดขายผลิตผ้าทอเนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคา

ค่อนข้างสูง 4) คู่แข่งขันในพื้นที่ใกล้เคียงมีมากและคู่แข่งทางอ้อมมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า เช่น โรงงานผ้าทอ และ 5) ในพื้นที่ยังไม่มีมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค

ยุทธศาสตร์ด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) มีพันธกิจที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายใต้ BCG โมเดล ได้แก่ Bio Economy, Circular Economy, Green Economy ซึ่งประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 16 โปรแกรม ได้แก่ (1) การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ (2) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม (3) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และ (4) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ พ.ศ. 2566-2570 (แผน ววน.) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่า และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่นาคตโดยใช้ ววน. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมระดับขั้นแนวหน้าที่ก้าวหน้าล้ำยุคเพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต ประกอบกับบ้านกลาง ตำบลด่านม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ เป็นพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาตามแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 โดยนำร่องในการดำเนินกิจกรรมโครงการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจหลังโควิด 19 ด้วยการจ้างงานบัณฑิต ประชาชน และนักศึกษาให้ได้รับการ re-skill และ up-skill องค์ความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับหมู่บ้านและตำบล ทั้งนี้ ตำบลด่านม่วงคำมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเกี่ยวกับผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติและผ้าไหมย้อมครามที่สืบสานและสร้างสรรค์มาจากบรรพบุรุษ จึงทำให้หลายชุมชนได้นำองค์ความรู้และทักษะด้านงานหัตถกรรมมาประกอบเป็นสัมมาชีพอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. 2565 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครได้ดำเนินโครงการ U2T for BCG เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วย BCG ให้กับชุมชนพื้นที่เป้าหมาย โดยแกนนำบัณฑิต ประชาชนและนักศึกษาได้ช่วยกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีเป้าหมายโดยการมีส่วนร่วมทั้งจากภาคส่วนการศึกษา, ภาครัฐ, ภาคเอกชน, ภาคประชาสังคม, อปท., สถานศึกษาในชุมชน และประชาชนในพื้นที่ การดำเนินโครงการทั้งสองรอบที่ผ่านมาได้มีส่วนช่วยให้ชุมชนเกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาไปสู่การเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผู้นำการเปลี่ยนแปลงงานหัตถกรรมของชุมชนไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ไขด้วย วทน. ดังนี้

ประเด็นปัญหา	แนวทางแก้ไขปัญหาด้วย วทน. / การบริหารจัดการ
1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางขาดการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้ในกระบวนการผลิต	การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการฟอกเส้นไหมด้วยนสารฟอกจากธรรมชาติ และการทอผ้าด้วยฟืมขยายขนาด
2) ผลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางยังขาดการเชื่อมโยงกับการสร้างโมเดลธุรกิจ ทำให้กลุ่มวิสาหกิจฯ ขาดการวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มส่งผลต่อการกำหนดแผนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค	การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับแผนโมเดลธุรกิจเพื่อทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจฯ มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนและดำเนินการผลิตสินค้าหัตถกรรมผ้าไหมย้อมครามให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค
3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางยังไม่สามารถเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรม ความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่ในชุมชนไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างเป็นรูปธรรม	การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมและความหลากหลายทางทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในกระบวนการผลิตผ้าไหมย้อมคราม
4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่ไม่หลากหลายและไม่ครอบคลุมตลาดผู้บริโภคหลายระดับ	การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ และการจัดการการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมผ้าทอให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย
5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมผ้าไหมย้อมครามที่สามารถดึงดูดผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่มีประสิทธิภาพจากเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านกลาง

จากเหตุผลข้างต้นจึงเป็นที่มาของจุดมุ่งหมายของการดำเนินกิจกรรมโครงการไหมย้อมครามบ้านกลางนางอ่อนโยน เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามให้ได้คุณภาพมาตรฐาน ตราทางกยุงพระราชทาน และเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามไปสู่ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ด้วยห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ประกอบด้วย ต้นน้ำ: 1) การให้คำปรึกษาจากมืออาชีพเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ 2) ถอดบทเรียนองค์ความรู้ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของชุมชน และ 3) การแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค กลางน้ำ: 1) การพัฒนาผ้าทอด้วยนวัตกรรมการผลิตกับแนวคิดเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

ต้นแบบ ได้แก่ (1) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอสำหรับตลาดเฉพาะ (2) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอแบบดั้งเดิม และ (3) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอแบบร่วมสมัย ปลายน้ำ: 1) การพัฒนาแบรนด์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และ 2) การพัฒนาและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ของชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง ตำบลท่านม่วงคำ อำเภอดอกศรีสุพรรณ เพื่อยกระดับสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและสร้างมูลค่าเพิ่มจากเศรษฐกิจฐานชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางให้ได้คุณภาพมาตรฐานตรานกยูงพระราชทาน

1.2.2 เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

1.3 กลุ่มเป้าหมาย

ชื่อกลุ่มเป้าหมายคือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง ที่ตั้ง 62 หมู่ 2 บ้านกลาง ตำบลท่านม่วงคำ อำเภอดอกศรีสุพรรณ จังหวัดสุพรรณบุรี 47280

ชื่อผู้ประสานงาน

น.ส.พัศวรรณ แสงวงศ์

เบอร์โทร 087-218-9819

พิกัดของกลุ่มเป้าหมาย

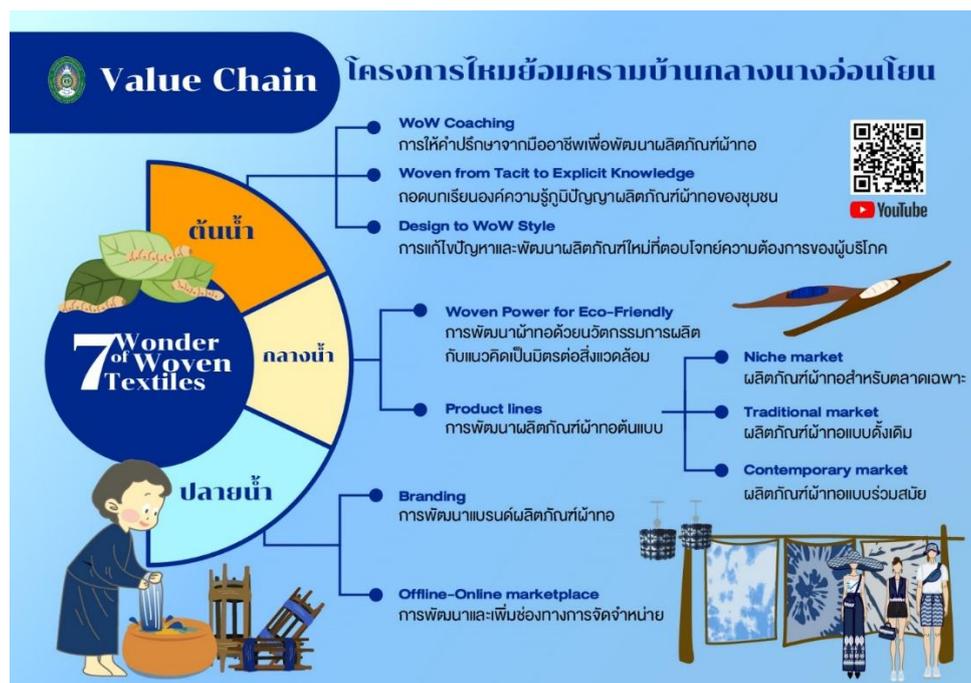
ละติจูด 17.092197374306004

ลองจิจูด 104.32656252736953

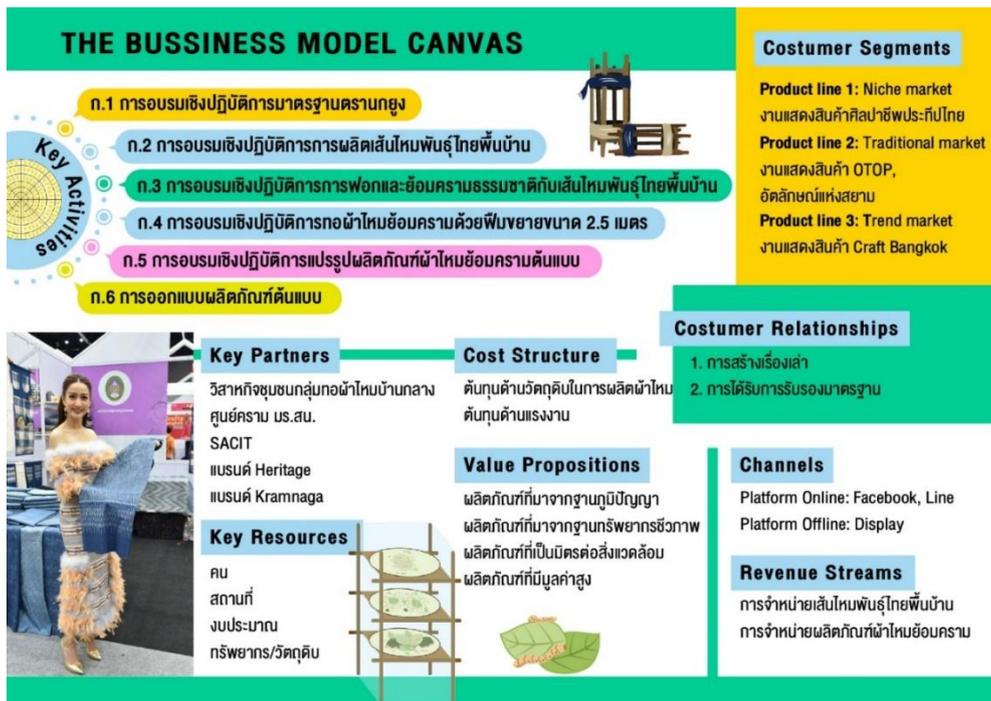
1.4 ระยะเวลาดำเนินการ

1 ธันวาคม 2567 ถึง 30 กันยายน 2570

1.5 ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

1.6 แผนธุรกิจชุมชนหรือโมเดลธุรกิจ

บทที่ 2

ข้อมูลการขอปรับแผนการดำเนินงาน (ขอขยายเวลา) จากข้อเสนอโครงการที่ได้รับอนุมัติ

ในบทนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลการขอปรับแผนการดำเนินงาน (ขอขยายเวลา) จากข้อเสนอโครงการที่ได้รับอนุมัติ มีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 แผนปฏิบัติงาน (ที่ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ)
- 2.2 กิจกรรมที่ขอปรับ/ขอขยายเวลา (ยกมาจาก ข้อ 2.1)
- 2.3 ปัญหา/อุปสรรคที่พบ พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข

แบบขอปรับแผนปฏิบัติงาน/ขอขยายเวลา

กิจกรรมส่งเสริมการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและเศรษฐกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

2.1 แผนปฏิบัติงาน (ที่ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ)

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (ระบุแต่ละกิจกรรม เช่น 1 ม.ค. – 30 ก.ย.)	สถานะการดำเนินงาน ในแต่ละกิจกรรม		งบประมาณ ที่ใช้จ่ายไปแล้ว (บาท)
		เสร็จแล้ว	ขอขยายเวลา	
1. การอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านคุณภาพและมาตรฐานตราสัญลักษณ์สำหรับผ้าไหม	1 เม.ย. – 31 พ.ค.	√		15,000
2. การอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทย	1 เม.ย. – 31 พ.ค.	√		25,000

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (ระบุแต่ละกิจกรรม เช่น 1 ม.ค. – 30 ก.ย.)	สถานะการดำเนินงาน ในแต่ละกิจกรรม		งบประมาณ ที่ใช้จ่ายไปแล้ว (บาท)
		เสร็จแล้ว	ขอขยายเวลา	
พื้นบ้าน (นาง อ่อนโยน)				
3. การอบรมเชิง ปฏิบัติการการ พอกและย้อม ครามธรรมชาติ กับเส้นไหมพันธุ์ ไทยพื้นบ้านนาง อ่อนโยนด้วย กรรมวิธีแบบ ธรรมชาติจาก ภูมิปัญญา พื้นบ้านและการ ทอผ้าไหมย้อม ครามด้วยฟิม ขยายขนาด 2.5 เมตร	1 มิ.ย. – 31 ก.ค.	√		40,000
4. การอบรมเชิง ปฏิบัติการ เกี่ยวกับการ แปรรูป ผลิตภัณฑ์ผ้า ไหมย้อมคราม นางอ่อนโยน	1 มิ.ย. – 31 ก.ค.	√		29,000

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (ระบุแต่ละกิจกรรม เช่น 1 ม.ค. – 30 ก.ย.)	สถานะการดำเนินงาน ในแต่ละกิจกรรม		งบประมาณ ที่ใช้จ่ายไปแล้ว (บาท)
		เสร็จแล้ว	ขอขยายเวลา	
5. การอบรมเชิงปฏิบัติกรรมการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ต้นแบบและค่าวัสดุอุปกรณ์	1 มิ.ย. – 31 ก.ค.	√		50,000
6. การติดตามและประเมินผล การดำเนินงาน	1 ส.ค. – 30 ก.ย.		√	6,000
7. รายงานผลดำเนินงาน โครงการ เฟส 1	1 ส.ค. – 30 ก.ย.		√	4,000
<u>แผนเงิน : ตาม</u> <u>ไตรมาส</u>	Q1: 40,000 บาท Q2: 69,000 บาท Q3: 50,000 บาท Q4: 10,000 บาท			

2.2 กิจกรรมที่ขอปรับ/ขอขยายเวลา (ยกมาจาก ข้อ 2.1)

กิจกรรมที่ขอปรับ/ ขอขยายเวลา	ระยะเวลาที่ขอปรับ/ ขอขยายเวลา (โปรดระบุ เช่น 1 ต.ค. – 31 ธ.ค.)	เหตุผลความจำเป็นที่ ต้องปรับแผน (ระบุทุกกิจกรรมที่ขอ ปรับแผน)	งบประมาณ ที่คาดว่าจะใช้จ่าย (บาท)
1. การติดตาม ประเมินผลการ ดำเนินงาน และรายงาน	1 ส.ค. – 30 พ.ย.	ขอขยายเวลาส่งงาน เนื่องจากวัตถุดิบในการ ผลิตไม่เพียงพอจึงต้อง ใช้เวลาในการจัดหา	50,000

กิจกรรมที่ขอปรับ/ ขอขยายเวลา	ระยะเวลาที่ขอปรับ/ ขอขยายเวลา (โปรดระบุ เช่น 1 ต.ค. - 31 ธ.ค.)	เหตุผลความจำเป็นที่ ต้องปรับแผน (ระบุทุกกิจกรรมที่ขอ ปรับแผน)	งบประมาณ ที่คาดว่าจะใช้จ่าย (บาท)
ผลดำเนินงานโครงการ เฟส 1		วัตถุดิบสำหรับการผลิต คณะทำงานใช้วิธีการ ติดต่อซื้อวัตถุดิบจาก เครือข่ายชุมชนที่เป็น ผู้ผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทย พื้นบ้านนางอ่อนโยน และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องคือกรมหม่อน ไหม เพื่อนำไหมมาเข้า สู่กระบวนการทำงาน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงต้อง ขอปรับขยายเวลา เพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ตาม แผนงานที่ตั้งไว้	
<u>แผนเงิน : ตามไตรมาส</u>	Q1: 40,000 บาท Q2: 69,000 บาท Q3: 50,000 บาท Q4: 10,000 บาท		

2.3 ปัญหา/อุปสรรคที่พบ พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข

1) เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านนางอ่อนโยนมีจำนวนน้อยลงจึงทำให้ปริมาณเส้นไหมไม่เพียงพอต่อการผลิตและจัดจำหน่าย ทางคณะทำงานจึงร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปสร้างงาน สร้างอาชีพเพื่อเป็นฐานในการผลิตเส้นไหมต่อไป

2) ปัญหาด้านทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์และการคำนวณต้นทุนเชิงธุรกิจ แม้ชุมชนจะมีความเชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหมย้อนคราม แต่ยังมีข้อจำกัดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับรสนิยมผู้บริโภครุ่นใหม่ ทั้งในเชิงรูปทรง การใช้งาน และภาพลักษณ์แบรนด์ นอกจากนี้ สมาชิกบางส่วนยังไม่คุ้นเคยกับการคำนวณต้นทุนวัสดุอุปกรณ์และค่าแรงอย่างเป็นระบบ ทำให้การตั้งราคาผลิตภัณฑ์ยังไม่สะท้อนต้นทุนจริงและศักยภาพของงานหัตถกรรม ทางคณะทำงานจึงได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ (product design) และการสร้างแบรนด์ โดยเชิญนักออกแบบหรือผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยมาทำงานร่วมกับชุมชนแบบใกล้ชิดซึ่งรายกลุ่มหรือรายครัวเรือน และอธิบายตัวอย่างการคำนวณต้นทุน ให้ชุมชนใช้เป็นคู่มือในการผลิตซ้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ปัญหาการขาดนักออกแบบและช่างฝีมือที่มีคุณภาพในท้องถิ่น คณะทำงานจึงพยายามหาช่างฝีมือในบริเวณใกล้เคียงที่สามารถรับผลิตงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

บทที่ 3
ผลการดำเนินงาน

การรายงานผลการดำเนินงาน ประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้

3.1 แผนการดำเนินงานของโครงการ

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ (ระบุแต่ละกิจกรรม เช่น 1 ม.ค. – 30 ก.ย.)	สถานะการดำเนินงาน ในแต่ละกิจกรรม	
		เสร็จแล้ว	ขอขยายเวลา
1. การอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านคุณภาพและมาตรฐานตรานกยูงสำหรับผ้าไหม	1 เม.ย. – 31 พ.ค.	√	
2. การอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน (นางอ่อนโยน)	1 เม.ย. – 31 พ.ค.	√	
3. การอบรมเชิงปฏิบัติการการฟอกและย้อมครามธรรมชาติกับเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านนางอ่อนโยนด้วยกรรมวิธีแบบธรรมชาติจากภูมิปัญญาพื้นบ้านและการทอผ้าไหมย้อมครามด้วยฟิมขยายขนาด 2.5 เมตร	1 มิ.ย. – 31 ก.ค.	√	
4. การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามนางอ่อนโยน	1 มิ.ย. – 31 ก.ค.	√	
5. การอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบและค่าวัสดุอุปกรณ์	1 มิ.ย. – 31 ก.ค.	√	
6. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	1 ส.ค. – 30 ก.ย.		√
7. รายงานผลดำเนินงานโครงการ เฟส 1	1 ส.ค. – 30 ก.ย.		√
<u>แผนเงิน : ตามไตรมาส</u>	Q1: 40,000 บาท Q2: 69,000 บาท Q3: 50,000 บาท Q4: 10,000 บาท		

3.2 สรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนของแต่ละกิจกรรมที่กำหนด

รายละเอียดผลการดำเนินงาน:

กิจกรรมในโครงการนี้จัดตั้งแต่ช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนกรกฎาคม 2568 ณ บ้านกลาง ตำบลท่าม่วงคำ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

(1) กิจกรรมที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านคุณภาพและมาตรฐานตราสัญลักษณ์สำหรับผ้าไหม

รายละเอียดกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการด้านมาตรฐานตราสัญลักษณ์พระราชทานเป็นกิจกรรมเปิดของโครงการปีที่ 1 ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของชุมชนบ้านกลางในฐานะสินค้าหัตถกรรมพื้นถิ่นที่มีอัตลักษณ์และศักยภาพสูง การจัดกิจกรรมนี้ไม่เพียงเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังเป็นจุดเชื่อมของภูมิปัญญาท้องถิ่นกับมาตรฐานสากล เพื่อให้ผู้ประกอบการในชุมชนสามารถพัฒนาคุณภาพสินค้าให้สอดคล้องกับเกณฑ์การรับรองตราสัญลักษณ์ในอนาคต

กิจกรรมใช้รูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับชุมชนผู้ผลิตผ้าไหม เนื่องจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผู้เข้าอบรมได้ฝึกตรวจสอบเส้นไหมด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมยังมีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้อำนวยความรู้ ขณะที่ผู้ผลิตผ้าไหมในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดปัญหาและบริบทจริงของการผลิต แนวทางนี้ทำให้การอบรมไม่ใช่การสอนแบบทางเดียว แต่เป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพร่วมกันระหว่างวิทยากรและชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นเตรียมความพร้อม ดำเนินการโดยการประสานงานกับกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลางและหน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อจัดเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม จากนั้นประสานงานกับวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานตราสัญลักษณ์จากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ สกลนคร เพื่อบรรยายสร้างความรู้ความเข้าใจด้านคุณภาพและมาตรฐานตราสัญลักษณ์สำหรับผ้าไหม

ขั้นถ่ายทอดความรู้ทฤษฎี วิทยากรอธิบายโครงสร้างของมาตรฐานตราสัญลักษณ์และความสำคัญของคุณภาพเส้นไหมถือเป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้ผลิตผ้าไหมให้เห็นว่ามาตรฐานไม่ได้เป็นเพียง “ตรารับรอง” แต่เป็นเครื่องยืนยันคุณค่าของอัตลักษณ์ภูมิปัญญาไทย การทำความเข้าใจรากฐานของมาตรฐานจึงเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เข้าอบรมตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะผู้รักษามาตรฐานและผู้สร้างสินค้าที่มีคุณภาพ

ขั้นฝึกปฏิบัติจริง เป็นการฝึกตรวจสอบเส้นไหมและผ้าไหมตามเกณฑ์มาตรฐานทำให้ผู้เข้าอบรมรู้จักแยกแยะปัญหา เช่น ความสม่ำเสมอของเส้นไหม การย้อมครามที่ไม่สม่ำเสมอ ความผิดพลาดในการมัดหมี่

ฯลฯ การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำช่วยให้ความรู้ทางทฤษฎีถูกหลอมรวมเข้ากับกระบวนการผลิตจริง และเป็น
ทางนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานของสมาชิกในอนาคต จากนั้นวิทยากรจึงสรุปกิจกรรม

กิจกรรมนี้มีระยะเวลาดำเนินงานอยู่ในช่วงวันที่ 1 เม.ย. – 31 พ.ค.

ผลการดำเนินงาน

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ทำหน้าที่เป็น “กลไกตั้งต้น” ในการยกระดับคุณภาพผ้าไหมย้อม
ครามของชุมชนบ้านกลางให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ การวิเคราะห์พบว่ากิจกรรมไม่เพียงให้
ความรู้ แต่ยังช่วยสร้างทัศนคติใหม่ต่อการผลิตผ้าไหม เชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิมกับมาตรฐานสมัยใหม่ และ
วางรากฐานให้สมาชิกกลุ่มมุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างมีความหมายมากขึ้น การผสมผสานทฤษฎี-ปฏิบัติอย่าง
กลมกลืนในกิจกรรมนี้จึงทำให้เกษตรกรสามารถผลิตผลิตภัณฑ์เสียใหม่สู่การรับรองมาตรฐานได้อย่างมีทิศทางและ
ความพร้อมมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 วิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่เกษตรกรเรื่องคุณภาพและมาตรฐานตรานกยูงสำหรับผ้าไหม

ภาพที่ 2 การให้ความรู้เรื่องการดูแลและเลี้ยงไหมให้มีคุณภาพ

(2) กิจกรรมที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน (นางอ่อนโยน)

รายละเอียดกิจกรรม

เนื้อหาของกิจกรรมอบรมเน้นให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้ภาพรวมของการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับพันธุ์ไหม “นางอ่อนโยน” ลักษณะเด่น จุดแข็ง และความเหมาะสมในการนำไปแปรรูปเป็นผ้าไหมย้อมคราม ไปจนถึงการปฏิบัติในขั้นตอนการเลี้ยงไหม การสาวไหม และการควบคุมคุณภาพของเส้นไหมให้สอดคล้องกับมาตรฐาน มกษ. กิจกรรมยังมุ่งสร้างความเข้าใจต่อวิธีการผลิตที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และสอดคล้องกับแนวคิด BCG economy ที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จึงทำให้กิจกรรมนี้เป็นทั้งการเรียนรู้ทักษะเชิงช่าง และการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณค่าของพันธุ์ไหมพื้นบ้านในบริบทของชุมชนบ้านกลาง

วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานในกิจกรรมนี้ใช้รูปแบบ “การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ” ที่ให้ชุมชนได้ลงมือทำจริงควบคู่กับการฟังบรรยาย ผู้เชี่ยวชาญด้านเส้นไหมและพันธุ์ไหมพื้นบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดทั้งความรู้ทฤษฎีและการสาธิตที่ละขั้นตอน ขณะที่สมาชิกในชุมชนได้รับโอกาสจับรังไหม สาวไหม และตรวจคุณภาพเส้นไหมด้วยตนเอง วิธีการนี้ช่วยให้ผู้อบรมเข้าใจความแตกต่างระหว่างเส้นไหมพันธุ์ไทยกับพันธุ์ลูกผสมที่เคยใช้ในชุมชน ทั้งในด้านสี ความเหนียว ความละเอียด และความสม่ำเสมอของเส้น นอกจากนี้ยังเป็นรูปแบบฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับวิธีการสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิม ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมของชุมชนได้อย่างเป็นธรรมชาติ

รูปแบบการอบรมยังเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย และสะท้อนปัญหาที่เคยเจอในการเลี้ยงไหมหรือสาวไหมตามวิถีเดิม ซึ่งทำให้วิทยากรสามารถอธิบายเชื่อมโยงสาเหตุของปัญหาเข้ากับหลักวิชาการได้อย่างเหมาะสม ทำให้การเรียนรู้ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอด แต่เป็นกระบวนการร่วมสร้างองค์ความรู้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและชุมชน โดยมีพันธุ์ไหม “นางอ่อนโยน” เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมนี้เริ่มจากการเตรียมการเรียนรู้ด้านทฤษฎี เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจเกี่ยวกับพันธุ์ไหมพื้นบ้านอย่างถูกต้อง ก่อนเข้าสู่กระบวนการฝึกปฏิบัติจริงในทุกช่วงของการผลิตเส้นไหม เช่น การเตรียมโรงเลี้ยงไหมที่เหมาะสม การให้อาหารด้วยใบหม่อน การดูแลอุณหภูมิและความชื้น การสังเกตพฤติกรรมไหมที่กำลังสร้างรัง และการเก็บรังอย่างระมัดระวังเพื่อรักษาคุณภาพเส้นไหม การฝึกสาวไหมเป็นอีกช่วงหนึ่งที่ต้องอาศัยประสบการณ์สูง ผู้เข้าอบรมได้ทดลองสาวไหมด้วยตนเอง เรียนรู้การควบคุมอัตราการสาวเพื่อให้ได้เส้นไหมที่สม่ำเสมอ รวมถึงการรวมเส้นไหมและการตรวจสอบความเรียบของเส้นโดยใช้วิธีดั้งเดิมควบคู่กับวิธีมาตรฐาน

ตลอดกระบวนการนี้ ชุมชนไม่ได้เพียงเรียนรู้วิธีทำเท่านั้น แต่เริ่มเห็นความสำคัญของพันธุ์ไหมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในเรื่องความละเอียดและความทนทาน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผ้าไหมย้อมครามที่ชุมชนผลิตในกิจกรรมถัดไป หลังจากการฝึกปฏิบัติ ผู้เข้าร่วมมีการสะท้อนผลการเรียนรู้และปัญหาที่พบเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านแบบยั่งยืนที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชุมชน

กิจกรรมนี้มีระยะเวลาดำเนินงานอยู่ในช่วงวันที่ 1 เม.ย. – 31 พ.ค.

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานของกิจกรรมนี้สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนบ้านกลางสามารถพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านได้อย่างชัดเจน ผู้เข้าร่วมมีความเข้าใจทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับพันธุ์ไหมนางอ่อนโยนมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านคุณลักษณะของเส้นไหม ความละเอียด ความเหนียว และความเหมาะสมในการนำไปใช้ในกระบวนการทอผ้าไหมย้อมคราม การฝึกปฏิบัติจริงในการเลี้ยงไหม การสาวรัง และการสาวไหม ทำให้สมาชิกสามารถผลิตเส้นไหมคุณภาพดีได้ด้วยตนเอง เดิมทีเคยพึ่งพาเส้นไหมจากภายนอกชุมชนจึงเริ่มมีศักยภาพในการผลิตวัตถุดิบต้นน้ำด้วยตนเอง การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้เฒ่าผู้แก่สู่คนรุ่นใหม่ยังช่วยฟื้นฟูความรู้ดั้งเดิมที่กำลังเลือนหาย สร้างความมั่นคงในระบบการผลิตผ้าไหมของชุมชนในระยะยาว

ภาพที่ 3 วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน (นางอ่อนโยน)

ภาพที่ 4 วิทยากรแนะนำวิธีการสาวไหมตามมาตรฐานแบบต่าง ๆ

ภาพที่ 5 ผลงานการสาวไหมตามมาตรฐานแบบต่าง ๆ ของกรมหม่อนไหม

(3) กิจกรรมที่ 3 การอบรมเชิงปฏิบัติการการฟอกและย้อมครามธรรมชาติกับเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านนางอ่อนโยนด้วยกรรมวิธีแบบธรรมชาติจากภูมิปัญญาพื้นบ้านและการทอผ้าไหมย้อมครามด้วยฝีมขยายขนาด 2.5 เมตร

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมนี้คือการทำให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจตั้งแต่พื้นฐานของการฟอกเส้นไหมโดยไม่ใช้สารเคมี ไปจนถึงการย้อมครามด้วยครามธรรมชาติซึ่งสืบทอดในชุมชนมาอย่างยาวนาน ผู้เข้าร่วมได้รับการแนะนำให้รู้จัก “หม้อคราม” ที่มีชีวิต คือต้องดูแลให้อาหารคราม ควบคุมอุณหภูมิ และรักษาสภาพของน้ำครามเพื่อให้สามารถย้อมได้สม่ำเสมอ สีสดแน่น และให้เฉดสีที่สวยงามตามธรรมชาติ กิจกรรมยังขยายไปถึงการทอผ้าไหมบนฝีมขยายขนาด 2.5 เมตร ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่เปิดโอกาสให้ผลิตผืนผ้าไหมขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับ ผ้าพื้น ผ้าคลุมเตียง ผ้า màn หรือผ้าการนำไปแปรรูปเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น โดยทั้งหมดนี้เชื่อมโยงเข้ากับการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบของชุมชนให้มีระดับคุณภาพสูงกว่ารูปแบบการผลิตเดิม ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของชุมชนมีคุณค่าในตลาดเชิงวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

วิธีการดำเนินงาน

รูปแบบการดำเนินงานในกิจกรรมนี้เน้น “การปฏิบัติจริง” เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เห็นและได้ทำด้วยตนเอง ตั้งแต่การฟอกเส้นไหมโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ เช่น น้ำด่างขี้เถ้า หรือสมุนไพรรักษาไหมในพื้นที่ไปจนถึงการย้อมครามที่ต้องอาศัยการสังเกตอย่างละเอียด เช่น การสังเกตฟองครามบนผิวน้ำ การตมกลิ้ง การดูสีที่ผ้าเมื่อยกขึ้นจากหม้อคราม และการตีความสภาพของครามจากโทนสีที่ปรากฏ สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้จากตำรา แต่ต้องผ่านการฝึกปฏิบัติและประสบการณ์ของครูภูมิปัญญาในชุมชน

การดำเนินงานยังใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แบ่งปันความเห็น แลกเปลี่ยนปัญหาที่เคยพบ เช่น สีไม่ติด สีต่าง เส้นไหมกระด้างหลังฟอก วิทยากรจะเชื่อมโยงปัญหาเหล่านี้เข้ากับหลักวิทยาศาสตร์

พื้นฐาน เช่น ค่า pH การเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน การซึมลึกของเม็ดสีในเส้นไหม การติดสีของโปรตีนในเส้นไหม ทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจเหตุผลของกระบวนการดั้งเดิมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ด้วยความมั่นใจมากขึ้น

สำหรับการทอผ้าไหมด้วยฟิมขยาย การฝึกดำเนินงานในรูปแบบสาธิตสลับกับการฝึกจริง ช่างทอในชุมชนจะสอนเทคนิคการตั้งฟิม การควบคุมแรงมือ การตีฟิมให้เส้นไหมเกาะตัวสม่ำเสมอ ตลอดจนวิธีการจัดเรียงเส้นยืนและเส้นพุ่งที่เหมาะสมกับผ้าไหมย้อมครามซึ่งมีความละเอียดและมีลักษณะเฉพาะตัว การทำงานบนฟิมขยายขนาดต้องใช้ความชำนาญสูง กิจกรรมจึงเปิดโอกาสให้ผู้อบรมได้ฝึกในสภาพจริงจนเกิดความเข้าใจในงานหัตถกรรมมากขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานเริ่มจากการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับธรรมชาติของเส้นไหมหลังผ่านการฟอกโดยวิทยากรอธิบายถึงความจำเป็นของการฟอกเส้นไหมให้สะอาด ปราศจากไขมันไหม เพื่อให้เส้นไหมรับเม็ดสีธรรมชาติได้ดี ผู้เข้าอบรมได้ลงมือฟอกเส้นไหมเพื่อให้เห็นความแตกต่างของเส้นไหมก่อนและหลังฟอก จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการเตรียมน้ำคราม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความอดทนและความละเอียด เช่น การให้อาหารครามด้วยน้ำต่างจากขี้เถ้า การโจกคราม การพักคราม และการดูแลไม่ให้หม้อคราม “ตาย” การเตรียมน้ำครามนี้ทำให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจว่าครามธรรมชาติเป็นระบบชีวภาพที่ต้องดูแลเหมือนการดูแลสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่ง

หลังจากหม้อครามพร้อม ผู้เข้าร่วมเริ่มเรียนรู้การย้อมครามด้วยการจุ่มเส้นไหมลงในน้ำคราม ยกขึ้นจากหม้อ สังเกตการเปลี่ยนสีจากเหลืองเขียวเป็นน้ำเงินเมื่อสัมผัสอากาศ ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน ผู้เข้าอบรมได้ทดลองย้อมหลายครั้งจนรู้ว่าต้องย้อมกี่รอบ สีถึงจะเข้มพอ หรือจะให้ได้เฉดสีอ่อน เฉดสีเข้ม ต้องควบคุมขั้นตอนอย่างไร เมื่อผ้าไหมผ่านขั้นตอนการฟุ้งแห้ง จะเข้าสู่ช่วงการทอด้วยฟิมขนาด 2.5 เมตร โดยช่างทอในชุมชนจะเริ่มตั้งฟิม จัดแนวเส้นยืน และสาธิตการควบคุมน้ำหนักมือและแรงตีเพื่อให้ผ้าได้ความแน่น ความเรียบ และความหนาที่เหมาะสม

กิจกรรมนี้มีระยะเวลาดำเนินงานอยู่ในช่วงวันที่ 1 มิ.ย. – 31 ก.ค.

ผลการดำเนินงาน

กิจกรรมนี้ทำให้ชุมชนบ้านกลางสามารถยกระดับความรู้ด้านการฟอกเส้นไหมและการย้อมครามแบบธรรมชาติได้อย่างลึกซึ้ง ผู้เข้าร่วมสามารถดูแล “หม้อคราม” ด้วยตนเอง เข้าใจการให้อาหารคราม การควบคุมสภาพน้ำย้อม และการสังเกตคุณภาพสีด้วยประสบการณ์ตรง ทำให้สีครามที่ได้มีความสม่ำเสมอ ติดทน และสื่อถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การฝึกทอผ้าไหมด้วยฟิมขยายขนาด 2.5 เมตรทำให้สมาชิกสามารถผลิตผืนผ้าขนาดใหญ่ขึ้นได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนไม่เคยทำมาก่อน การพัฒนาทักษะทอผ้าระดับสูงนี้ทำให้ผืนผ้ามีความแข็งแรง เรียบตึง และมีคุณภาพพร้อมต่อยอดสู่การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง ชุมชนเกิดความมั่นใจในการผลิตผ้าไหมย้อมครามที่ได้มาตรฐานและสามารถแข่งขันในตลาดได้

ภาพที่ 6 การฟอกไหมด้วยน้ำด่าง

ภาพที่ 7 เส้นไหมที่ฟอก (ลอกขาวไหม) แล้วจะได้เส้นไหมสีไข่มุก

ภาพที่ 8 การย้อมเส้นไหมด้วยครามธรรมชาติ

ภาพที่ 9 การทอผ้าไหมด้วยพื้ขยายขนาดหน้ากว้าง 2.5 เมตร ต้องใช้ช่างทอ 2 คนทอพร้อมกัน

(4) กิจกรรมที่ 4 การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามนางอ่อนโยน

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในเชิงสร้างสรรค์ ผ่านการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมของการย้อมครามเข้ากับแนวคิดการออกแบบร่วมสมัย เพื่อเพิ่มโอกาสในตลาดผ้าไหมให้ผู้บริโภคยุคใหม่มีตัวเลือกเกี่ยวกับผ้าไหมย้อมครามมากขึ้น ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้ผ้าไหมในลักษณะต่าง ๆ การกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ เสื้อคลุม ผ้าคลุมไหล่ กระเป๋าผ้า หรือของใช้เชิงหัตถกรรมอื่น ๆ ตลอดจนแนวคิดการออกแบบลวดลาย การจัดวางแพทเทิร์น และการตัดเย็บที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของผ้าไหมย้อมคราม

นอกจากนี้ กิจกรรมยังเชื่อมโยงไปถึงความจำเป็นในการสร้างผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานตลาด เช่น ความทนทาน การเย็บที่ประณีต และการออกแบบที่เหมาะสมต่อการใช้งานจริง พร้อมทั้งแนะนำการจัดทำบรรจุภัณฑ์และการกำหนดมูลค่าอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับมากขึ้นในมิติของความงาม ความเป็นประโยชน์ใช้สอย และคุณค่าทางวัฒนธรรม

วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานของกิจกรรมเน้นรูปแบบ “อบรมและลงมือปฏิบัติจริง” เป็นหลัก ผู้เข้าร่วมอบรมได้ทำงานร่วมกับวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจศักยภาพของผ้าไหมในชุมชนของตนเอง และค้นหาจุดแข็งของผ้าไหมย้อมครามจากเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านซึ่งมีความละเอียดและพื้นผิวสัมผัสเป็นเอกลักษณ์ หลังจากนั้นวิทยากรจะอธิบายแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ ทั้งด้านความสวยงาม การใช้งาน และความสะดวกในการผลิต ก่อนพาผู้เข้าร่วมอบรมลงมือทำต้นแบบจริงในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

รูปแบบการเรียนรู้เน้นการทดลองปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับผ้าไหมย้อมคราม เช่น การเลือกเทคนิคตัดเย็บที่ไม่ทำลายเนื้อผ้า การจัดการเศษผ้าอย่างคุ้มค่า และการดึงจุดเด่นของสีครามออกมา

ให้ชัดเจนในตัวผลิตภัณฑ์ ผู้เข้าร่วมอบรมได้ทดลองตัดเย็บในชิ้นงานต้นแบบ จนเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง “ความเป็นผ้าไหมพื้นบ้าน” กับ “ความเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย” ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการยกระดับสินค้าให้มีเอกลักษณ์และมีตลาดรองรับมากขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินงานเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ผ้าไหมที่ผ่านกระบวนการทอและย้อมครามว่ามีคุณลักษณะใดเหมาะต่อการแปรรูป เช่น ความหนาแน่นของเนื้อผ้า ความลื่นของเส้นไหม และความคงทนของเฉดสี ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ จากนั้นผู้เข้าร่วมอบรมได้รับการฝึกฝนให้ร่างแบบและวางแผนการผลิตต้นแบบ โดยเน้นให้เห็นว่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม่ใช่เพียงการตัดเย็บ แต่เป็นการสร้างเรื่องราวให้กับผ้าทั้งผืน ผ่านลวดลาย เทคนิคย้อม และความพิถีพิถันที่อยู่เบื้องหลัง

เมื่อผู้เข้าร่วมอบรมเริ่มเข้าใจการออกแบบแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการลงมือผลิตต้นแบบจริง ผู้เข้าร่วมอบรมได้ฝึกการวัด การตัดผ้า การเย็บ การประกอบชิ้นงาน ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพโดยใช้หลักเกณฑ์เดียวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมระดับสากล การฝึกปฏิบัตินี้ทำให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงความละเอียดของงานแปรรูป และเห็นคุณค่าของผ้าไหมย้อมครามมากขึ้น เพราะทุกขั้นตอนตั้งแต่เส้นไหมถึงผืนผ้า ล้วนส่งผลต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ปลายทาง

ในช่วงท้ายของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมอบรมได้มีการสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกับวิทยากร นำผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สร้างขึ้นมาเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ของตลาด และร่วมกันวิเคราะห์ว่าจะปรับปรุงอย่างไรเพื่อให้เหมาะต่อการจำหน่ายจริง

กิจกรรมนี้มีระยะเวลาดำเนินงานอยู่ในช่วงวันที่ 1 มิ.ย. – 31 ก.ค.

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานจากกิจกรรมนี้แสดงให้เห็นว่าชุมชนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่มจากผ้าไหมย้อมครามที่ผลิตเอง เช่น ผ้าพันคอ กระเป๋าผ้า ผ้าคลุมไหล่ หรือของใช้เชิงหัตถกรรมต่าง ๆ การอบรมทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของเนื้อผ้า การตัดเย็บ และการออกแบบที่เหมาะสม ผู้เรียนสามารถตัดเย็บชิ้นงานจริงได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น ลดความสูญเสียจากเศษผ้า และสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาดั้งเดิมเข้ากับความต้องการของตลาด การแปรรูปในกิจกรรมนี้จึงไม่เพียงเพิ่มรายได้ แต่ยังทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของผ้าไหมที่ผลิตขึ้นเอง และมั่นใจในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์บ้านกลางอย่างมีเอกลักษณ์

ภาพที่ 10 วิทยากรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในรูปแบบใหม่

ภาพที่ 11 เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมส่วนมากเป็นผู้สูงอายุที่ต้องการทายาทมาช่วยต่อยอดภูมิปัญญา

(5) กิจกรรมที่ 5 การอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบและคำวัสดุอุปกรณ์

รายละเอียดกิจกรรม

ในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมได้รับการแนะนำให้ทำความเข้าใจภาพรวมของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การวิเคราะห์คุณสมบัติของผ้าไหมย้อมครามนางอ่อนโยน เพื่อตัดสินใจว่าผลิตภัณฑ์ใดเหมาะสมที่สุด เช่น ผ้าคลุมไหล่ เสื้อผ้าแฟชั่น ของตกแต่งบ้าน กระเป๋า หรือผลงานเชิงศิลป์ที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้หลักการออกแบบร่วมสมัย การเลือกแพทเทิร์นที่เข้ากับคุณสมบัติของผ้า การจัดองค์ประกอบสี และการผสมผสานเทคนิคทอหรือเทคนิคย้อมเพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวในผลิตภัณฑ์

นอกจากด้านดีไซน์แล้ว กิจกรรมยังเน้นการวิเคราะห์ต้นทุน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม ผู้เรียนได้รับการสอนวิธีคำนวณต้นทุนจากวัสดุที่ใช้ เช่น ผ้าฝืน ขนาดของผลิตภัณฑ์ เส้นไหมที่ต้องตัดเย็บ เส้นด้ายประกอบ ซับใน อะไหล่ และค่าแรงที่ใช้ในงานตัดเย็บ การคำนวณนี้ช่วยให้ผู้ผลิต

เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างแรงงาน-วัสดุ-เวลา และสามารถกำหนดราคาที่เหมาะสมต้นทุนจริง เพิ่มกำไร และ
ยังแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงานในกิจกรรมนี้เน้นการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการฟังบรรยายเชิงทฤษฎี การดู
ตัวอย่างจริง และการฝึกลงมือปฏิบัติอย่างใกล้ชิด ผู้เข้าร่วมอบรมได้รับการนำเสนอแนวคิดการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ในระดับสากล เช่น แนวคิด “design thinking” กระบวนการแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์ การ
วิเคราะห์ปัญหาเชิงผู้ใช้ (user needs) และแนวทางการสร้างผลิตภัณฑ์ที่ทั้งสวยงาม ใช้งานได้จริง และสื่ออัต
ลักษณ์ของชุมชนได้อย่างชัดเจน การดำเนินงานยังเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการสื่อสารอัตลักษณ์
ท้องถิ่นผ่านงานดีไซน์ เช่น สีครามที่ไม่เหมือนครามจากพื้นที่อื่น ความละเอียดของเส้นไหมพื้นบ้าน และความ
ประณีตของการทอมือ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มได้

ระหว่างการอบรม วิทยากรผู้เชี่ยวชาญจะสาธิตวิธีการวัด การตัด การประกอบชิ้นงาน และการสร้าง
แบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พร้อมทั้งอธิบายผลกระทบของขนาด สี และวัสดุต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้เรียนได้ทดลอง
ปรับแบบ ตัดเย็บชิ้นงานเล็ก ๆ เพื่อให้เข้าใจว่าการออกแบบไม่ได้เป็นเพียงงานศิลปะ แต่เป็นกระบวนการที่
ต้องคำนึงถึงต้นทุน เวลา และความสามารถในการผลิตซ้ำอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การคำนวณค่าวัสดุ
อุปกรณ์ยังเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรม ผู้เรียนได้รับการสอนให้คำนวณต้นทุนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้
สามารถตั้งราคาผลิตภัณฑ์ได้อย่างคุ้มค่า

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนแรกของกิจกรรมเริ่มจากการให้ผู้เข้าร่วมประเมินลักษณะของผ้าไหมย้อมครามที่ใช้เป็นวัสดุ
หลัก โดยสังเกตความหนาแน่น ความยืดหยุ่น ความลื่นของเส้นไหม และเฉดสีของคราม เพื่อกำหนดแนว
ทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม เมื่อผู้เข้าร่วมเข้าใจคุณสมบัติของวัสดุแล้ว จึงเข้าสู่ขั้นตอนการร่างแบบ
ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ลงบนกระดาษ พร้อมทั้งจัด
องค์ประกอบลวดลายและรูปทรงให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของผ้าไหมย้อมคราม

หลังจากร่างแบบเสร็จ ผู้เข้าร่วมอบรมได้เข้าสู่ขั้นตอนการทดลองผลิตต้นแบบจริง โดยเริ่มจากการวัด
พื้นที่ผ้า ตัดชิ้นส่วนต่าง ๆ และประกอบชิ้นงานเข้าเป็นรูปร่าง พร้อมทั้งเรียนรู้การแก้ไขข้อบกพร่อง เช่น การ
ร่นผ้า การเย็บเก็บขอบ และการปรับแบบให้เหมาะกับการใช้งานจริง ขั้นตอนนี้ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ
ความละเอียดประณีตในงานตัดเย็บ และเข้าใจว่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์คือการเชื่อมโยงระหว่างงานฝีมือกับ
ความต้องการของตลาด

ช่วงท้ายของกิจกรรม ผู้เรียนได้รับการสอนวิธีคำนวณค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดย
คำนวณจากผ้าหนักผืน ความยาวที่ใช้ อุปกรณ์ประกอบ เช่น กระจุม ซิป ซับใน และค่าแรงตามชั่วโมงการ
ทำงาน ผู้เข้าร่วมได้ทดลองคำนวณต้นทุนจริงจากชิ้นงานของตนเอง เพื่อนำไปกำหนดราคาจำหน่ายที่สะท้อน

ความคุ้มค่าและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอย่างเป็นธรรม กระบวนการทั้งหมดนี้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจการออกแบบผลิตภัณฑ์ในเชิงวิชาชีพ และสามารถต่อยอดความรู้สู่การสร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ที่มีอัตลักษณ์ของบ้านกลางได้อย่างยั่งยืน

กิจกรรมนี้มีระยะเวลาดำเนินงานอยู่ในช่วงวันที่ 1 มิ.ย. – 31 ก.ค.

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินกิจกรรมนี้ สมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตได้พัฒนาทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบอย่างเป็นระบบ สามารถร่างแบบผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ความเหมาะสมของเนื้อผ้ากับรูปแบบการใช้งาน และปรับแบบตามข้อจำกัดทางวัสดุและเทคนิคตัดเย็บได้ ผู้เข้าร่วมมีความสามารถในการคำนวณต้นทุนวัสดุอุปกรณ์และค่าแรงอย่างถูกต้องมากขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการตั้งราคาอย่างเหมาะสมและทำกำไรได้อย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ของกิจกรรมนี้ทำให้ชุมชนสามารถผลิตต้นแบบสินค้าอย่างน้อยหนึ่งชิ้นต่อครัวเรือน พร้อมมีแบบร่างประกอบ และมีข้อมูลต้นทุนที่ชัดเจนรองรับ การพัฒนาความรู้ด้านดีไซน์ทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีภาพลักษณ์ร่วมสมัยและสามารถแข่งขันได้ในตลาดที่กว้างขึ้น

ภาพที่ 12 ชุดเฟอร์นิเจอร์เบาะรองนั่งและหมอนจากผ้าไหมหน้ากว้าง 2.5 เมตร

ภาพที่ 13 ชุดเฟอร์นิเจอร์เบาะรองนั่งและหมอนจากผ้าไหมหน้ากว้าง 2.5 เมตรวางแบบรูปตัว L

(6) กิจกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมติดตามและประเมินผลมุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด เพื่อพิจารณาว่าเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งด้านการผลิตเส้นไหม การย้อมคราม การทอผ้าไหม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อโจทย์ของโครงการหรือไม่ ในกระบวนการนี้ คณะทำงานต้องพิจารณาทั้งปริมาณผลงานที่เกิดขึ้นและคุณภาพของงาน เช่น การวิเคราะห์คุณภาพเส้นไหมและผ้าไหมที่ผลิตได้ ความสามารถของผู้เข้าร่วมอบรมในการนำความรู้ไปใช้จริง ระดับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มทอผ้า และผลกระทบในมิติต่าง ๆ เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้น การจ้างงานใหม่ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิม และความร่วมมือในชุมชน

กิจกรรมยังครอบคลุมถึงการประเมินกระบวนการทำงานว่ามีความเหมาะสมเพียงใด ทั้งในด้านของวิธีการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมต่อเนื้อหา ระยะเวลาในการจัดอบรม และความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ ข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้โครงการสามารถระบุได้ว่ากิจกรรมใดบรรลุผลในระดับสูง และกิจกรรมใดจำเป็นต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในรอบถัดไป

วิธีการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงานในกิจกรรมติดตามและประเมินผลใช้การเก็บข้อมูลแบบผสมผสานระหว่างการสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากผลงานจริง และการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมทุกกลุ่ม ข้อมูลเชิงคุณภาพถูกนำมาใช้ควบคู่กับข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ จำนวนผู้เข้าร่วมที่นำทักษะไปปรับใช้ รายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และจำนวนทายาทเกษตรกรที่กลับมาสานต่ออาชีพหม่อนไหม วิธีการนี้ช่วยให้การประเมินผลมีความครบถ้วน และสะท้อนความจริงของสถานการณ์ในพื้นที่ได้อย่างแม่นยำ

วิทยากรและคณะทำงานยังใช้วิธีการเยี่ยมติดตามกลุ่มทอผ้าในพื้นที่จริง เพื่อดูการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในงานประจำวัน เช่น การย้อมครามด้วยวิธีดั้งเดิม การทอผ้าไหมบนฝ้ายพืชมขยาย หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของตัวเอง การลงพื้นที่เช่นนี้ทำให้เห็นทั้งจุดแข็งของชุมชนและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความขาดแคลนวัสดุบางชนิด ระยะเวลาในการผลิตที่นาน หรือทักษะบางอย่างที่ต้องฝึกเพิ่มเติม การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมโครงการและชุมชน มากกว่าจะเป็นเพียงการตรวจสอบผลลัพธ์เพียงด้านเดียว

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินงานเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลผลการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มทอผ้า ผลงานที่ผลิตได้จริง และข้อมูลการวัดผลจากวิทยากร เช่น การประเมินการย้อมคราม การตรวจความสม่ำเสมอของเส้นไหม การทอผ้าไหมด้วยฝ้ายพืชมขยาย และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ผู้เข้าร่วมสร้างขึ้น เมื่อได้ข้อมูลเหล่านี้

แล้ว คณะทำงานจึงวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนเริ่มโครงการ เช่น ทักษะเดิม รายได้เดิม และต้นทุนการผลิตเดิมของแต่ละครัวเรือน ต่อมาเป็นขั้นตอนการประเมินผลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อรับฟังประสบการณ์จริงของผู้เข้าร่วม ทั้งด้านที่ทำได้ดีและความท้าทายที่พบ รวมถึงข้อเสนอแนะที่จะช่วยพัฒนาโครงการในอนาคต การประเมินด้วยวิธีนี้ทำให้คณะทำงานเข้าใจความรู้สึกของชุมชนมากขึ้น และสามารถปรับปรุงวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทจริงของพื้นที่

ขั้นตอนสุดท้ายคือการประชุมสรุปผลร่วมกันระหว่างทีมงานและชุมชน นำผลการประเมินทั้งหมดมาแลกเปลี่ยน วิเคราะห์ และกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป เช่น การจัดอบรมเสริมทักษะเฉพาะด้าน การเพิ่มช่องทางตลาด หรือการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความพร้อมมากขึ้น กระบวนการนี้ทำให้ชุมชนเห็นภาพรวมของโครงการ และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในทุกขั้นตอนของการพัฒนา

กิจกรรมนี้มีระยะเวลาดำเนินงานอยู่ในช่วงวันที่ 1 ส.ค. – 30 พ.ย.

ผลการดำเนินงาน

กิจกรรมการติดตามและประเมินผลทำให้โครงการมีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน หลังจากดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ พบว่าทักษะของสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านการผลิตเส้นไหม การย้อมคราม และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ชุมชนมีความร่วมมือเพิ่มขึ้น มีทายาทรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้จำนวนมากขึ้น และมีสมาชิกหลายรายเริ่มทดลองผลิตสินค้าของตนเองนอกเหนือจากกิจกรรมอบรม ข้อมูลจากการติดตามพื้นที่ยังพบว่ากระบวนการผลิตที่ได้รับการพัฒนา เช่น การดูแลหม้อคราม การจัดการขั้นตอนทอ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ทำให้คุณภาพงานดีขึ้นต่อเนื่อง การประเมินผลยังช่วยให้ชุมชนและทีมงานโครงการมองเห็นปัญหา เช่น การขาดวัสดุบางชนิด และนำไปสู่การวางแผนแก้ไขสำหรับเฟส ถัดไปอย่างเหมาะสม

(7) รายงานผลดำเนินงานโครงการ เฟส 1

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมการจัดทำรายงานผลดำเนินงานประกอบด้วยการสรุปข้อมูลจากกิจกรรมทั้งหมดในเฟส 1 ตั้งแต่การสร้างความรู้ด้านมาตรฐานผ้าไหมตรานกยูง การผลิตเส้นไหมพันธุ์นางอ่อนโยน การฟอกและย้อมคราม การทอผ้าไหมด้วยฝ้าย การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ วิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับรายบุคคลและระดับกลุ่ม เช่น ความสามารถในการผลิตเส้นไหมคุณภาพสูง ความเข้าใจในกรรมวิธีย้อมครามธรรมชาติ ความร่วมมือที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเครือข่าย และการเกิดทายาทผู้สืบทอดอาชีพหม่อนไหมรุ่นใหม่

วิธีการดำเนินงาน

วิธีการจัดทำรายงานผลใช้แนวทางเชิงวิชาการควบคู่กับการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้ปฏิบัติงานเริ่มต้นจากการรวบรวมเอกสารการอบรม บันทึกกิจกรรม ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง รูปถ่ายกิจกรรม และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มทอผ้า แต่ละกิจกรรมถูกนำมาวิเคราะห์แยกตามมิติของการผลิต คุณภาพของงานทักษะที่ชุมชนได้รับ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในระดับรายได้ ความรู้ และความร่วมมือภายในกลุ่ม การจัดทำรายงานในลักษณะนี้ทำให้ข้อมูลมีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ และตรวจสอบได้

นอกจากนี้ วิธีการสำคัญอีกประการคือการวิเคราะห์ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของโครงการ BCG และ BCE เมื่อข้อมูลทุกมิติถูกบูรณาการเข้าด้วยกัน รายงานผลจึงเป็นเอกสารที่สะท้อนภาพรวมการทำงานอย่างแท้จริง อธิบายได้ว่ากิจกรรมในเฟส 1 ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงใดให้กับชุมชน และชี้ให้เห็นความจำเป็นของเฟสถัดไปในลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนแรกของการจัดทำรายงานผล คือการทบทวนวัตถุประสงค์ของโครงการในเฟส 1 เพื่อให้แน่ใจว่าการเก็บข้อมูลจะครอบคลุมทุกตัวชี้วัดที่วางไว้ เช่น การยกระดับคุณภาพเส้นไหม การเพิ่มขีดความสามารถของช่างทอ และการสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปต้นแบบ ต่อมาเป็นการประมวลผลข้อมูลจากกิจกรรมทั้งหมด กิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการจัดหมวดหมู่ข้อมูล เชื่อมโยงกิจกรรมกับผลลัพธ์ และวิเคราะห์ความสอดคล้องกับตัวชี้วัดของหน่วยงานต้นสังกัด

หลังจากนั้น ผู้จัดทำรายงานจะลงพื้นที่ติดตามซ้ำ เพื่อเก็บข้อมูลหลังการอบรม เช่น การที่สมาชิกนำความรู้ไปใช้จริง การรักษาคุณภาพของครามหมักในชีวิตประจำวัน หรือการทดลองผลิตสินค้าใหม่ ๆ จากแบบที่เรียนในกิจกรรม การลงพื้นที่ช่วยให้รายงานมีความสมบูรณ์และสะท้อนความจริงมากขึ้น ไม่ใช่เพียงรายงานตามเอกสารการอบรมเท่านั้น

ขั้นตอนสุดท้ายคือการเรียบเรียงผลการดำเนินงานในรูปแบบรายงานทางการ โดยประกอบด้วยส่วนบทนำ ผลการดำเนินงานตามกิจกรรม ความสำเร็จที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับเฟสถัดไป รายงานผลดังกล่าวจึงเป็นเอกสารเชิงนโยบายที่มีคุณค่า ทั้งสำหรับการพัฒนาชุมชนบ้านกลางในอนาคต และสำหรับการพัฒนารูปแบบการสนับสนุนชุมชนของหน่วยงานผู้ดำเนินโครงการในระดับกว้าง

กิจกรรมนี้มีระยะเวลาดำเนินงานอยู่ในช่วงวันที่ 1 ส.ค. – 30 พ.ย.

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานในกิจกรรมสุดท้าย คือการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำรายงานผลโครงการเฟส 1 อย่างเป็นระบบ รายงานที่จัดทำขึ้นประกอบด้วยข้อมูลจากทุกกิจกรรม ทบทวนวัตถุประสงค์ของโครงการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ผลกระทบที่วัดได้ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการดำเนินงานในเฟสถัดไป รายงาน

ดังกล่าวได้ถูกจัดทำด้วยหลักฐานเชิงวิชาการ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น จำนวนพื้นที่ ผลิตภัณ์ที่ต้นแบบ จำนวนผู้เข้าร่วม และข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความพึงพอใจ การพัฒนาทักษะ และการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคม การจัดทำรายงานนี้ทำให้โครงการมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ชัดเจน และช่วยวางแนวทางสำหรับการดำเนินงานในเฟสต่อไปอย่างมีทิศทางและความต่อเนื่องมากขึ้น

3.3 การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของโครงการ

กิจกรรมนี้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

บทที่ 4
สรุปผลการดำเนินงาน

4.1 สรุปผลการดำเนินงานตามค่าเป้าหมาย/ตัวชี้วัดของโครงการในภาพรวมผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ

ค่าเป้าหมายในแต่ละปี (3 ปี) ของผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ

ผลผลิต/ผลลัพธ์	หน่วย	ค่าเป้าหมายในแต่ละปี					
		ปีที่ 1		ปีที่ 2		ปีที่ 3	
		แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล
1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหม ย้อมครามบ้านกลางได้รับความรู้ ด้าน วทน. จำนวน 20 คน	คน	20		30		40	
2. ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมย้อม ครามบ้านกลางได้รับการพัฒนาให้ มีมาตรฐาน จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์	3		6		9	
1. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า ไหมย้อมครามบ้านกลางนำความรู้ ด้าน วทน. ไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 60	ร้อยละ	60		70		80	
2. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า ไหมย้อมครามบ้านกลางมีความพึง พอใจต่อกิจกรรมการพัฒนาความรู้ ด้าน วทน. ร้อยละ 80	ร้อยละ	80		80		80	
3. ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมย้อม ครามบ้านกลางได้รับการพัฒนาให้ มีมาตรฐานจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์	3		6		9	

ผลผลิต/ผลลัพธ์	หน่วย	ค่าเป้าหมายในแต่ละปี					
		ปีที่ 1		ปีที่ 2		ปีที่ 3	
		แผน	ผล	แผน	ผล	แผน	ผล
4. ผลិតภักณ์ท์ฝ้ําหมย้อมครวมได้ร้ําการร้ําบรองมาตรฐานตรานกยุงจ้ํานวน 1 มาตรฐาน	มาตรฐาน	1		1		1	

หมายเหตุ : กรณีเป็นปีที่ 1 ระบุเฉพาะแผน / กรณีเป็นปีที่ 2 ระบุผลในปีที่ 1 / กรณีเป็นปีที่ 3 ระบุผลในปีที่ 1 และ 2

4.2 สรุปผลการดำเนินงานตามค่าเป้าหมาย/ตัวชี้วัดของโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (ปีที่ดำเนินการในปัจจุบัน)

ผลผลิต/ผลลัพธ์	หน่วย	ค่าเป้าหมาย	
		แผน	ผล
1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางได้รับความรู้ด้าน วทน. จำนวน 20 คน	คน	20	20
2. ผลิตภักณ์ท์ฝ้ําหมย้อมครวมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานจ้ํานวน 3 ผลิตภักณ์ท์	ผลิตภักณ์ท์	3	3
1. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางนำความรู้ด้าน วทน. ไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 60	ร้อยละ	60	60
2. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการพัฒนาความรู้ด้าน วทน. ร้อยละ 80	ร้อยละ	80	80
3. ผลิตภักณ์ท์ฝ้ําหมย้อมครวมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานจ้ํานวน 3 ผลิตภักณ์ท์	ผลิตภักณ์ท์	3	3
4. ผลิตภักณ์ท์ฝ้ําหมย้อมครวมได้รับการร้ําบรองมาตรฐานตรานกยุงจ้ํานวน 1 มาตรฐาน	มาตรฐาน	1	1

4.3 การประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

(1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

เมื่อชุมชนได้รับองค์ความรู้ด้านการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านและการยอมรับมาตรฐานที่ถูกต้องตามมาตรฐาน เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในมูลค่าของผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อรายได้ของสมาชิกในชุมชน ก่อนการเข้าร่วมโครงการ ชุมชนส่วนใหญ่ผลิตผ้าไหมด้วยการย้อมสีเคมี ซึ่งแม้ทำได้สะดวกและต้นทุนไม่สูง แต่กลับไม่สามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นในตลาดระดับสูงได้ หลังได้รับการอบรมและปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยอมรับมาตรฐานกลับมีคุณค่าทางเศรษฐกิจสูงขึ้นอย่างชัดเจน จากข้อมูลในโครงการพบว่า ผ้าพันคอเดิมราคาผืนละ 600 บาท สามารถยกระดับราคาเป็น 1,500 บาท ได้ ขณะที่ผ้าพันเพิ่มจาก 800 บาท/เมตร เป็น 1,500 บาท/เมตร และผ้าไหมมัดหมี่เพิ่มจาก 900 บาท เป็น 2,500 บาท/เมตร แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของราคาสินค้าที่สูงขึ้นในระดับ 87-178% ซึ่งสะท้อนมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากการเน้นคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้นของกระบวนการผลิต

แม้ราคาผลิตภัณฑ์จะเพิ่มขึ้นมาก แต่รายได้เฉลี่ยของสมาชิกที่ปรากฏในเอกสารโครงการระบุว่าเพิ่มขึ้น 10% โดยเป็นการคำนวณจากรายได้รวมของกลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านปริมาณการผลิต ต้นทุนแรงงาน และความต้องการของตลาด การเพิ่มขึ้นในระดับนี้บ่งชี้ว่ากระบวนการยกระดับคุณภาพไม่ได้เปลี่ยนเพียง “ราคา” ของผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังเพิ่มความสามารถของชุมชนในการเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ ที่ให้ความสำคัญกับสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีอัตลักษณ์พื้นถิ่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจจึงไม่ใช่เรื่องรายได้เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตของชุมชนไปสู่ฐานที่มั่นคงกว่าเดิม ผ่านการสร้างมูลค่าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับมาตรฐานสากลของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย

(2) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

การพัฒนากระบวนการผลิตตามหลักการยอมรับมาตรฐานที่ส่งผลเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการผลิตเดิมที่พึ่งพาสีเคมีและสารฟอกในกระบวนการทอและย้อมผ้า ก่อนดำเนินโครงการ ชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาน้ำเสียจากสีเคมี การปนเปื้อนสารระคายเคือง และความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้ผลิต แต่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมอบรมและฝึกปฏิบัติ ชุมชนได้เปลี่ยนมาใช้สีย้อมครามซึ่งเป็นวัสดุธรรมชาติ ส่งผลให้ลดการใช้สารเคมีในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต ที่สำคัญชุมชนยังได้พัฒนาระบบ “บำบัดน้ำเสียและนำกลับมาใช้ใหม่” ซึ่งเป็นการจัดการที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) การลดปริมาณน้ำเสียและการนำกลับมาใช้ซ้ำไม่เพียงช่วยลดภาระต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังลดต้นทุนการใช้น้ำของชุมชนในระยะยาว อีกทั้งยังลดความเสี่ยงของสารเคมีตกค้างในดินและน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยในชุมชนผู้ประกอบการผ้าไหมที่ใช้สีเคมี

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมนี้ยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนทัศนคติของชุมชนต่อการผลิต การเรียนรู้ที่จะใช้ วัตถุประสงค์ธรรมชาติ เช่น ครามธรรมชาติ การจัดการน้ำหมักคราม และการลดของเสียจากการผลิต แสดงให้เห็น ว่าชุมชนไม่ได้เพียงทำตามมาตรฐาน แต่เริ่มมองเห็นคุณค่าของวิถีการผลิตที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับกระแส ตลาดโลกที่ให้ความสำคัญกับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

(3) ผลกระทบด้านสังคม

โครงการนี้ก่อให้เกิดความร่วมมือภายในชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน กล่าวคือ เกิดการสร้าง “ความร่วมมือ” และ “ความสามัคคี” ภายในชุมชน ซึ่งเกิดจากการทำงานแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การอบรม การทดลองปฏิบัติจริง จนถึงการปรับปรุงกระบวนการผลิตผ้าไหมสมาชิกในชุมชนต้องเข้าร่วม กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเดียวกัน ทำให้เกิดพื้นที่กลางที่ทุกคนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ เดิม และปัญหาที่เผชิญอยู่ กระบวนการดังกล่าวไม่เพียงสร้างความรู้ใหม่ แต่ยังสร้างความผูกพันในระดับกลุ่ม

ความร่วมมือนี้ยังสะท้อนผ่านบทบาทที่หลากหลายของสมาชิก เช่น ผู้เฒ่าผู้แก่ที่เชี่ยวชาญการทอหม้อ ครามและดูแลหม้อคราม ช่วยสอนวิธีดู “หม้อครามเป็น” หรือ “หม้อครามตาย” ขณะที่คนวัยทำงาน รับผิดชอบการย้อมและทอ ส่วนคนรุ่นใหม่ช่วยบันทึกข้อมูล ถ่ายภาพ และประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทาง ออนไลน์ การเคลื่อนไหวของทักษะและบทบาทเช่นนี้ทำให้เกิดการประสานพลังของคนต่างวัย และทำให้ชุมชน เกิดความร่วมมือร่วมใจมากขึ้น

เกิดการเพิ่มโอกาสการจ้างงานและการฟื้นตัวของอาชีพดั้งเดิมที่กำลังขาดความต่อเนื่องก่อนเริ่ม โครงการ กล่าวคือเมื่อผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานสูงขึ้น ทั้งราคาและความต้องการในตลาดเพิ่มขึ้นตาม ส่งผลให้ ชุมชนต้องการแรงงานเพิ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้ช่วยย้อม คนทอ หรือนักประชาสัมพันธ์ ความเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อน บทบาทใหม่ในโครงสร้างอาชีพของชุมชนที่กำลังเติบโตขึ้น

นอกจากนี้ การที่มีทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม ชี้ให้เห็นว่า คนรุ่นใหม่เริ่มเห็น โอกาสจากอาชีพเดิมที่เคยชบเซา การกลับมาของคนรุ่นใหม่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาชีพทอผ้าไหมไม่ขาดช่วง

4.4 สรุปกิจกรรมที่บรรลุเป้าหมายตามแผนการดำเนินงานของโครงการ (ตั้งแต่ปีแรก – ปัจจุบัน) และที่ ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนการดำเนินงานของโครงการ (พร้อมระบุเหตุผลและแนวทางการ ดำเนินงานในปีต่อไป)

- ปีที่ 1 (พ.ศ. 2568) ผลการดำเนินการในปีที่ 1 (พ.ศ. 2568) บรรลุตามเป้าหมายทุกกิจกรรม ทั้งใน เชิงการถ่ายทอดความรู้ การพัฒนาทักษะงานหัตถกรรม และการจัดวางระบบการผลิตผ้าไหมย้อมครามตั้งแต่ ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำอย่างมีแบบแผน การดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมทั้งด้านการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน

“นางอ่อนโยน” การฟอกและย้อมครามตามภูมิปัญญาท้องถิ่น การทอผ้าไหมบนฝ้ายขยาย ตลอดจนการแปรรูป และออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงด้านศักยภาพของชุมชนอย่างชัดเจน กล่าวคือ ชุมชนสามารถพัฒนาทักษะจากระดับพื้นฐานสู่ระดับที่สามารถผลิตผลงานคุณภาพสูงได้ด้วยตนเอง อีกทั้งสมาชิกยังมีความเข้าใจลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมและศักยภาพของตนเองในฐานะผู้ผลิตผ้าไหมย้อมครามที่มีอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่

- ปีที่ 2 (พ.ศ. 2569) จากผลการดำเนินงานในปีที่ 1 (พ.ศ. 2568) พบว่าโครงการสามารถบรรลุ กิจกรรมตามแผนงานทุกประการ และสามารถวางรากฐานกระบวนการผลิตผ้าไหมย้อมครามตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำได้อย่างครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคุณภาพเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน การฟอกและย้อมครามตามภูมิปัญญาท้องถิ่น การทอผ้าบนฝ้ายขยายขนาดใหญ่ ตลอดจนการฝึกทักษะการแปรรูป และออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ข้อมูลจากการติดตามและประเมินผลยังสะท้อนให้เห็นว่า สมาชิกในชุมชนมีความก้าวหน้าทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตผ้าไหมย้อมครามอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้กิจกรรมในปีแรกจะประสบความสำเร็จตามกรอบวัตถุประสงค์ แต่การวิเคราะห์เชิงระบบชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จดังกล่าวยังเป็นเพียงการวางโครงสร้างการผลิต กล่าวคือ ชุมชนได้พัฒนาความสามารถด้านการผลิตเส้นไหม การย้อมคราม การทอผ้า และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในระดับต้นแบบ แต่ยังคงขาดองค์ความรู้ด้านการตลาด การพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมในเชิงพาณิชย์ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค และทักษะการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางที่เหมาะสม

การประมวลผลข้อมูลเชิงประจักษ์ในปีที่ 1 ยังสะท้อนถึงช่องว่างสำคัญ ได้แก่ การขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับตลาดสินค้าทางวัฒนธรรม การไม่สามารถประเมินกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน การขาดทักษะด้านการประชาสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์ และการไม่มีประสบการณ์ด้านการสาธิตการตลาดในสภาพจริง ทั้งยังพบว่า ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ชุมชนสร้างขึ้นยังอยู่ในระดับทดลองและต้องได้รับการวิเคราะห์เชิงตลาดเพื่อยืนยันความเหมาะสมในการนำไปต่อยอดเป็นสินค้าจริง นอกจากนี้ การออกแบบผลิตภัณฑ์ในระดับสูงยังเป็นข้อจำกัด เนื่องจากต้องอาศัยความรู้เชิงสหวิทยาการ ทั้งด้านศิลปะการออกแบบ การประกอบสร้าง และความเข้าใจต่อบริบทความนิยมของผู้บริโภคยุคใหม่

ด้วยเหตุนี้ การดำเนินงานในปีที่ 2 (พ.ศ. 2569) จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาต่อยอดจากฐานการผลิตในปีแรกไปสู่การสร้างระบบตลาด การเพิ่มคุณค่า และการสื่อสารผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจและความยั่งยืนของชุมชน ได้แก่

ประการแรก กิจกรรมถอดบทเรียนตลาดสินค้าทางวัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญในฐานะกระบวนการวิเคราะห์ตลาดที่ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาสะท้อนพฤติกรรมของผู้บริโภค แนวโน้มความนิยมของสินค้าผ้าไหม และคุณลักษณะของสินค้าเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในตลาดปัจจุบัน การถอดบทเรียนดังกล่าวทำให้ชุมชนสามารถประเมินตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางในตลาดหัตถกรรมร่วมสมัยได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในปีที่ 2 ได้อย่างมีเหตุผล

ประการที่สอง เมื่อชุมชนมีข้อมูลตลาดเพียงพอ โครงการจึงดำเนินการวางแผนงานสาธิตการตลาดประจำปีควบคู่กับการอบรมเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามนางอ่อนโยน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านจากระบบการผลิตในปีแรกเข้าสู่ระบบตลาดอย่างเป็นขั้นตอน การสาธิตการตลาดช่วยให้ชุมชนเข้าใจกลไกการขาย การจัดการสินค้า และการนำเสนอผลิตภัณฑ์ในสถานการณ์จริง ขณะเดียวกัน การอบรมเชิงปฏิบัติการจะช่วยปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับข้อกำหนดของตลาดเฉพาะกลุ่ม เช่น ตลาดของฝากคุณภาพ ตลาดงานหัตถกรรมร่วมสมัย หรือแม้กระทั่งตลาดแฟชั่นเชิงวัฒนธรรม

ประการที่สาม การประชาสัมพันธ์สินค้าด้วยช่องทางออนไลน์ เป็นการตอบสนองช่องว่างสำคัญที่พบในปีแรก เนื่องจากชุมชนยังไม่มีศักยภาพด้านการสื่อสารภาพลักษณ์ การเขียนเรื่องเล่าแบรนด์ (narrative branding) และการนำเสนอผลิตภัณฑ์บนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย การอบรมด้านนี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงตลาดในวงกว้างมากขึ้น และสามารถสร้างการรับรู้ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามได้อย่างเป็นระบบ มีการนำเสนอที่ทันสมัย และเป็นมิตรต่อผู้บริโภคยุคดิจิทัล

ประการที่สี่ กิจกรรมการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นการฝึกประสบการณ์เชิงพื้นที่ที่ช่วยให้ชุมชนสามารถสังเกตปฏิกิริยาของผู้บริโภค รับฟังความคิดเห็นจริง และปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างทักษะการขาย การนำเสนอสินค้า และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้ซื้อ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของธุรกิจพื้นที่

ประการสุดท้าย การดำเนินงานในปีที่ 2 จะต่อยอดสู่การอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่น 2 ซึ่งเป็นการยกระดับความรู้จากปีแรกไปสู่การออกแบบเชิงสร้างสรรค์ขั้นสูง มุ่งเน้นการพัฒนาภาษาทางการออกแบบของผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง การพัฒนาแพทเทิร์นที่เหมาะสม และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนเอกลักษณ์วัฒนธรรมได้อย่างร่วมสมัย กระบวนการนี้จะทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีตัวตนทางการตลาดที่ชัดเจนมากขึ้นและสามารถยืนหยัดในตลาดแข่งขันได้อย่างมีศักยภาพ

- ปีที่ 3 (พ.ศ. 2570) ในปีที่ 3 (พ.ศ. 2570) แผนการดำเนินงานจะมุ่งเน้นความยั่งยืนของระบบผลิต-ออกแบบ-ตลาดของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง โดยวางแนวทางพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ แผนงานประกอบด้วยกิจกรรมหลัก

ดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการมุ่งเน้นเสริมความเข้าใจเรื่องความยั่งยืน กระบวนการผลิตที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการนำแนวคิด Eco-friendly มาประยุกต์ใช้ในชุมชนและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 2) การผลักดันกิจกรรมร่วมกับภาครัฐและภาคประชาสังคม เป็นการวางแผนสร้างร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ด้านวัฒนธรรม-พาณิชย์ และเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อสนับสนุนการขยายผล การส่งเสริมตลาด และการพัฒนาศักยภาพชุมชนอย่างยั่งยืน 3) การสร้างแรงดึงดูดเชิงบวกเกี่ยวกับระบบนิเวศน์และความยั่งยืนในชุมชน เน้นพัฒนากิจกรรมที่สื่อสารเรื่องราวของชุมชน ภูมิปัญญา ระบบนิเวศ และอัตลักษณ์ผ้าไหมย้อมครามผ่านกิจกรรมเชิงพื้นที่หรือกิจกรรมสื่อสร้างสรรค์ เพื่อเสริมภาพลักษณ์ของชุมชนในฐานะแหล่งผลิตผ้าไหมย้อมครามเชิงอนุรักษ์และยั่งยืน 4) การอบรมเชิงปฏิบัติการและการสาธิตการตลาดเพื่อจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ มุ่งพัฒนาความสามารถของชุมชนในการนำเสนอสินค้าในตลาดจริง ทั้งตลาดท้องถิ่น งานแสดงสินค้า และการใช้สื่อออนไลน์ รวมถึงการฝึกการขาย การตั้งราคา การจัดการสต็อก และการใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ 5) การอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบผลิตภัณฑ์เฟส 3 เป็นการยกระดับทักษะการออกแบบขั้นสูง เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชนอย่างชัดเจน และวางแนวทางพัฒนา “คอลเลกชันผลิตภัณฑ์” ที่สอดคล้องกับแนวโน้มตลาดร่วมสมัย รวมทั้งรองรับการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ในอนาคต

4.5 สรุปผลการใช้จ่ายงบประมาณตามรายการกิจกรรมที่ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ

ปีงบประมาณ (พ.ศ.)	งบประมาณที่ ได้รับการ สนับสนุน (บาท)	งบประมาณที่ใช้ จ่าย (บาท)	งบประมาณ คงเหลือ (บาท)	หมายเหตุ
2568	169,000	169,000	0	
รวม	169,000	169,000	0	

บทที่ 5

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

5.1 ปัญหา/อุปสรรค

1) ปัญหาเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านนางอ่อนโยนมีจำนวนน้อยลงจึงทำให้ปริมาณเส้นไหมไม่เพียงพอต่อการผลิตและจัดจำหน่าย

2) ปัญหาการขาดคนรุ่นใหม่สืบทอดและต่อยอดองค์ความรู้ด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านนางอ่อนโยนเนื่องจากระบบสังคมทุนนิยมเข้ามามีส่วนทำให้ผู้คนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ คนรุ่นใหม่มีโอกาสเลือกอาชีพตามทักษะและความสนใจเฉพาะบุคคลมากขึ้น จึงทำให้คุณค่าด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อย ๆ ลดลง

3) ปัญหาการขาดนักออกแบบและช่างฝีมือที่มีคุณภาพในท้องถิ่น พื้นที่ท้องถิ่นยังขาดบุคลากรด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และช่างผู้ชำนาญงานด้านงานไม้ งานเหล็ก งานเฟอร์นิเจอร์ และงานสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์โดยตรง แม้ชุมชนจะมีแรงงานที่มีทักษะพื้นฐานด้านงานหัตถกรรมอยู่บ้าง แต่ยังไม่เพียงพอและไม่สามารผลิตงานต้นแบบที่มีความละเอียดแม่นยำตามมาตรฐานเชิงพาณิชย์ได้ เมื่อโครงการต้องการ ผลิตชิ้นงานต้นแบบ (Prototype) เช่น ฐานตั้งผลิตภัณฑ์ กล่องบรรจุภัณฑ์ขึ้นพิเศษ หรือเฟอร์นิเจอร์สนับสนุนการจัดแสดงงานครามและผ้าไหม จึงพบว่า ไม่มีช่างฝีมือในพื้นที่ที่สามารถรับงานออกแบบ ผลิต หรือประกอบได้ตามสเปกที่ต้องการ ทั้งในด้านความประณีต ความแม่นยำเชิงเทคนิค การเลือกวัสดุ หรือการควบคุมงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา

5.2 ข้อเสนอแนะ/แนวทางการแก้ไข

1) คณะทำงานร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปสร้างงาน สร้างอาชีพเพื่อเป็นฐานในการผลิตเส้นไหมต่อไป

2) คณะทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงพยายามส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าภูมิปัญญาดั้งเดิมและต่อยอดองค์ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพโดยการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาอบรมให้ความรู้และสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เข้าอบรมให้มีความรู้และเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองให้เกิดเป็นมูลค่าที่สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้โดยไม่ต้องพึ่งบ้านเกิด

3) คณะทำงานเห็นคุณค่าของทักษะงานฝีมือช่างจึงคิดว่าควรมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมช่างฝีมือและนักออกแบบผลิตภัณฑ์ในชุมชนแบบระยะสั้นให้คนในท้องถิ่นมีทักษะความรู้ด้านงานช่างและเกิดเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพต่อไปในอนาคต

ภาคผนวก

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย โทร. ๖๕๐.....

ที่ อว.๐๖๒๑.๐๕/-..... วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘.....

เรื่อง ขอนำส่งข้อเสนอโครงการเพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณ.....

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

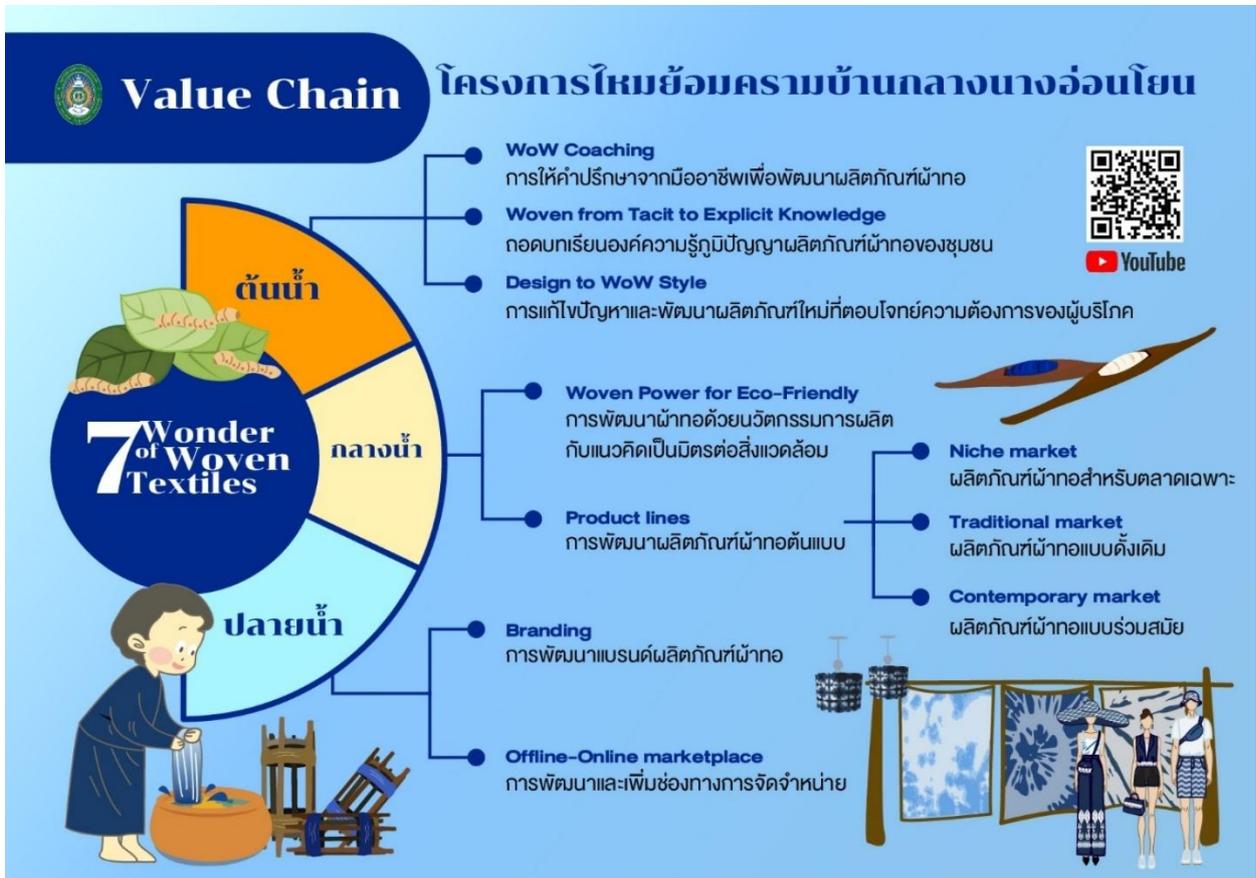
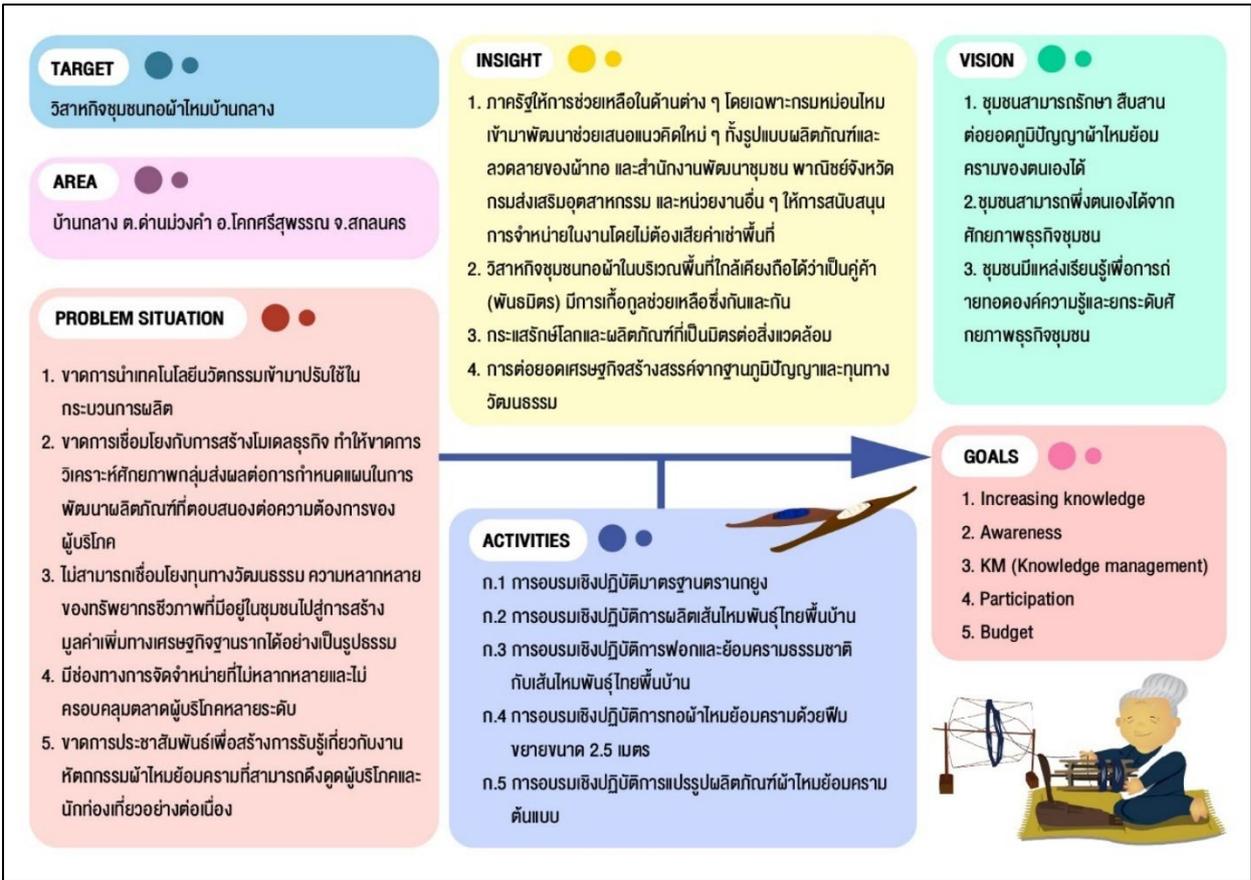
ตามที่ คลินิกเทคโนโลยีเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประกาศรับข้อเสนอโครงการเบื้องต้น (Project Brief) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ นั้น

ข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกกลิน ชาติพชิต อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้ดำเนินการจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณเรียบร้อยแล้ว จึงขอนำส่งข้อเสนอโครงการใหม่ย้อมครามบ้านกลางนางอ่อนโยน เพื่อสถาบันวิจัยดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกกลิน ชาติพชิต)

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย

THE BUSSINESS MODEL CANVAS

- Key Activities**
- ก.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการมาตรฐานตราคุณภาพ
 - ก.2 การอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน
 - ก.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการการฟอกและย้อมครามธรรมชาติกับเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน
 - ก.4 การอบรมเชิงปฏิบัติการทอผ้าไหมย้อมครามด้วยฝ้ายขนาด 2.5 เมตร
 - ก.5 การอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามต้นแบบ
 - ก.6 การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

Customer Segments

Product line 1: Niche market งานแสดงสินค้าศิลปาชีพประจำปีไทย

Product line 2: Traditional market งานแสดงสินค้า OTOP, อดีลักษณ์แห่งสยาม

Product line 3: Trend market งานแสดงสินค้า Craft Bangkok

Key Partners

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง
ศูนย์คราม มร.ส.น.
SACIT
แบรนด์ Heritage
แบรนด์ Kramnaga

Key Resources

คน
สถานที่
งบประมาณ
ทรัพยากร/วัตถุดิบ

Cost Structure

ต้นทุนด้านวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหม
ต้นทุนด้านแรงงาน

Value Propositions

ผลิตภัณฑ์ที่มาจากฐานภูมิปัญญา
ผลิตภัณฑ์ที่มาจากฐานทรัพยากรชีวภาพ
ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง

Customer Relationships

1. การสร้างเรื่องเล่า
2. การได้รับการรับรองมาตรฐาน

Channels

Platform Online: Facebook, Line
Platform Offline: Display

Revenue Streams

การจำหน่ายเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน
การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมคราม

BCE

โครงการไหมย้อมครามบ้านกลางนางอ่อนโยน

ผู้รับผิดชอบ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ระยะเวลา : 1 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2570

ห่วงโซ่คุณค่า 02 นวัตกรรมผ้าทออีสาน

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางให้ได้คุณภาพมาตรฐานตราคุณภาพพระราชทาน
- 2 เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลางไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

กลุ่มเป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านกลาง

พื้นที่ดำเนินการ

บ้านกลาง ต.ด่านม่วงคำ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

- R1** การวิจัย: การศึกษาวิเคราะห์บริบทและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง (Analysis)
- D1** การพัฒนา: การออกแบบและพัฒนา (Design & Development)
- R2** การวิจัย: การนำไปใช้ (Implementation)
- D2** การพัฒนา: การประเมินผลและถอดบทเรียน (I-evaluation)

ประเด็นปัญหา

1. ขาดการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาปรับใช้ในกระบวนการผลิต
2. ขาดการเชื่อมโยงกับการสร้างโมเดลธุรกิจ
3. ไม่สามารถเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรม ความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่ในชุมชนไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทาง
4. เศรษฐกิจฐานราก
5. มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่ไม่หลากหลาย
ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมผ้าไหมย้อมคราม

กิจกรรม (การอบรมเชิงปฏิบัติการ)

- ก.1 มาตรฐานตราคุณภาพ
- ก.2 การผลิตเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน
- ก.3 การฟอกและย้อมครามธรรมชาติกับเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน
- ก.4 การทอผ้าไหมย้อมครามด้วยฝ้ายขนาด 2.5 เมตร
- ก.5 การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามต้นแบบ

เป้าหมายการพัฒนา

เครื่องมือในการวิจัย

- R1: แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์
- D1: แบบสอบถาม และแบบประเมินผลการอบรม
- R2: แบบสอบถามทดสอบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
- D2: แบบอภิปรายกลุ่ม

In puts:

- วิสาหกิจชุมชนฯ ได้รับความรู้ด้าน วัฒน. จำนวน 20 คน
- ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามได้รับมาตรฐาน จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์

Out puts:

- สมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯ นำความรู้ด้าน วัฒน. ไปใช้ประโยชน์ ร้อยละ 60
- สมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯ มีความพึงพอใจ ร้อยละ 80
- ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามได้รับมาตรฐาน จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์
- ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมย้อมครามได้รับการรับรองมาตรฐานตราคุณภาพ จำนวน 1 มาตรฐาน

หน่วยงานสนับสนุน

แบบฟอร์มการนำผลงานวิจัยและพัฒนาไปใช้ประโยชน์

ชื่อกลุ่ม วิชาทฤษฎีชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง
ที่อยู่ 62 ม.2 ต.ด่านม่วงคำ อ.โคกศรีสุพรรณ
จ.สกลนคร 47280
วันที่ 11 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2567

เรื่อง การนำผลงานวิจัยและพัฒนาไปใช้ประโยชน์
เรียน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ตามที่ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับ คลินิกเทคโนโลยีเครือข่าย ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและเศรษฐกิจชุมชน เพื่อนำผลงานวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปถ่ายทอดบ่มเพาะ เพิ่มศักยภาพให้แก่ชุมชน วิชาทฤษฎีชุมชน ผู้ประกอบการ กลุ่มเกษตรกร นั้น

ข้าพเจ้า นางเงินเหรียญ โสมนาม ชื่อกลุ่ม วิชาทฤษฎีชุมชนทอผ้าไหมย้อมครามบ้านกลาง และสมาชิกกลุ่ม/ชุมชน จำนวน 20 คนได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ดังนี้ (ระบุได้มากกว่า 1 เรื่อง/เทคโนโลยี/องค์ความรู้)

เทคโนโลยี/องค์ความรู้	ผลของการใช้องค์ความรู้/เทคโนโลยี (เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย มาตรฐานอื่น ๆ)
1. องค์ความรู้เรื่องมาตรฐานตรานกยูง	ผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน
2. องค์ความรู้เรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านและกราย้อมคราม	เพิ่มผลผลิต
3. องค์ความรู้เรื่องมาตรฐานเส้นไหม มกษ. และเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน	เพิ่มผลผลิต
4. องค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์	เพิ่มผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน
5. องค์ความรู้เรื่องสิ่งทอ	เพิ่มรายได้และผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน
6. องค์ความรู้เรื่องการออกแบบสิ่งทอ	เพิ่มรายได้และผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน

ซึ่งกลุ่มได้นำความรู้ดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ การพัฒนาชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำให้สามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(.....
ผู้รับผิดชอบโครงการ

ขอแสดงความนับถือ

(.....
ประธานกลุ่ม / ตัวแทนกลุ่ม

รายชื่อสมาชิกที่ร่วมประชุม

1.	นางเจนเจียรณ	โสมภพ
2.	นางสาว...	เบญจรงค์
3.	นางสาวสมลิสรา	เจนสินธะ
4.	นางพิศมัย	เจนสินธะ
5.	นางพิศมัยสิน	คิมชระภม
6.	นางอุไรธรรม	คิมชระภม
7.	นางไพจิตร	เจนสินธะ
8.	นางสาวกัศวรรณ	เบญจรงค์
9.	นางอรุณนที	คิมชระภม
10.	นางศรีนษา	บุญสินธ์
11.	น.ส.อรุณ	เจนสินธะ
12.	นางสาวสุวิธษา	เบญจรงค์
13.	นางอรุณมา	ชยานเดรฆา
14.	นางสมนรรณ	คิมชระภม
15.	นางศิรินภา	คิมชระภม
16.	นางกัมภ์สุดา	คิมชระภม
17.	นางเนติมาตรี	คิมชระภม
18.	นางประยูร	สินมถาร
19.	นางชวาทตา	สินมถาร
20.	นางสินชัย	สินมถาร